NN 59/2018 (4.7.2018.), Pravilnik o postupku procjene rizika od pranja novca i financiranja terorizma te načinu provođenja mjera pojednostavljene i pojačane dubinske analize stranke

HRVATSKA AGENCIJA ZA NADZOR FINANCIJSKIH USLUGA

1242

Na temelju odredaba članka 15. stavka 1. točke 1. Zakona o Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga (»Narodne novine«, br. 140/05 i 12/12), članka 14. stavka 11. i članka 42. stavka 1. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (»Narodne novine«, br. 108/17), Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga na sjednici Upravnog vijeća održanoj 26. lipnja 2018., donosi

PRAVILNIK

O POSTUPKU PROCJENE RIZIKA OD PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMATE NAČINU PROVOĐENJA MJERA POJEDNOSTAVLJENE I POJAČANE DUBINSKE ANALIZE STRANKE

DIO PRVI

GLAVA I.
OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(1) Ovim Pravilnikom se obveznicima njegove primjene propisuje postupak procjene rizika od pranja novca i financiranja terorizma, čimbenici rizika koje obveznici trebaju razmotriti pri procjeni rizika od pranja novca i financiranja terorizma koji je povezan s pojedinačnim poslovnim odnosom i povremenom transakcijom te način provođenja mjera pojednostavljene i pojačane dubinske analize stranke.

(2) Obveznici iz stavka 1. ovog članka su društva iz članka 9. stavka 2. točke 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12. i 13. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (»Narodne novine«, br. 108/17) nad kojima nadzor primjene tog Zakona provodi Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga i podružnice istovrsnih društava iz druge države članice i trećih država, a koje su osnovane u Republici Hrvatskoj u skladu sa zakonom koji uređuje njihov rad.

Članak 2.

Pojmovi koji se koriste u ovom Pravilniku imaju sljedeće značenje:

1. *HANFA* je Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga

2. *Zakon* je Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (»Narodne novine«, br. 108/17)

3. *Direktiva (EU) 2015/849* je Direktiva (EU) 2015/849 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o sprječavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma, o izmjeni Uredbe (EU) 648/2015 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive 2005/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i Direktive Komisije 2006/70/EZ (Tekst značajan za EGP) (SL L 141, 5. 6. 2015.)

4. *Uredba (EU) 2015/847* jest Uredba (EU) 2015/847 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2015. o informacijama koje su priložene prijenosu novčanih sredstava i o stavljanju van snage Uredbe (EZ) 1781/2006 (Tekst značajan za EGP) (SL L 141, 5. 6. 2015.)

5. *Uredba (EU) 910/2014* jest Uredba (EU) 910/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 2014. o elektroničkoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektroničke transakcije na unutarnjem tržištu i stavljanju izvan snage Direktive 1999/93/EZ (SL L 257, 28. 8. 2014.)

6. *Uredba (EU) 2016/679* jest Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka) (Tekst značajan za EGP) (SL L 119, 4. 5. 2016.)

7. *Ured* je Ured za sprječavanje pranja novca

8. *politički izložena osoba* je osoba definirana odredbama članka 46. Zakona

9. *članovi obitelji politički izložene osobe* su osobe definirane odredbama članka 46. stavka 4. Zakona

10. *bliski suradnik politički izložene osobe* je osoba definirana odredbama članka 46. stavka 5. Zakona

11. *država članica* je država definirana odredbama članka 4. točke 3. Zakona

12. *treća država* je država definirana odredbama članka 4. točke 44. Zakona

13. *stranka* je osoba definirana odredbama članka 4. točke 41. Zakona

14. *EGP* je Europski gospodarski prostor

15. *OECD* je Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj

16. *G20* je Skupina od dvadeset ministara financija i guvernera središnjih banaka

17. *FATF* je međudržavno tijelo opisano u članku 4. točki 34. Zakona

18. *FSAP* je program procjene financijskog sektora

19. *poslovni odnos* je poslovni, profesionalni ili komercijalni odnos koji je povezan s profesionalnim aktivnostima obveznika i od kojeg se u vrijeme njegova uspostavljanje očekuje da sadrži element trajnosti

20. *čimbenici rizika* su varijable koje, same po sebi ili u kombinaciji, mogu povećati ili umanjiti rizik od pranja novca i financiranja terorizma koji predstavlja određeni pojedinačni poslovni odnos ili povremena transakcija

21. *rizik* je učinak i vjerojatnost pojave pranja novca i financiranja terorizma, a odnosi se na postojeći rizik odnosno na razinu rizika koja postoji prije primjene mjera ublažavanja rizika te se ne odnosi na rezidualni rizik, odnosno na razinu rizika koja ostaje nakon primjene mjera za ublažavanje rizika

22. *pristup utemeljen na procjeni rizika* je pristup u kojem nadležna tijela i obveznici utvrđuju, procjenjuju i razumiju rizike od pranja novca i financiranja terorizma kojima su izloženi obveznici te poduzimaju mjere za sprečavanje pranja novca i financiranja terorizma koje su proporcionalne tim rizicima

23. *izvor sredstava* je porijeklo sredstava uključenih u poslovni odnos ili povremenu transakciju, što uključuje i aktivnost kojom su stvorena sredstva koja se upotrebljavaju u poslovnom odnosu

24. *izvor imovine* je porijeklo ukupne imovine stranke

25. *složena i neobična transakcija* je ona transakcija koja je veća u odnosu na očekivanje obveznika s obzirom na spoznaje o stranci, poslovnom odnosu ili kategoriji kojoj stranka pripada ili ima neobičan ili neočekivan uzorak u usporedbi s uobičajenom aktivnošću stranke ili uzorkom transakcija koji je povezan sa sličnim strankama, proizvodima ili uslugama ili je veoma složena u usporedbi s drugim, sličnim, transakcijama povezanima sa sličnim vrstama stranaka, proizvodima ili uslugama kao i transakcija bez očite ekonomske ili vidljive pravne svrhe kao i ona koja odstupa od uobičajenog ili očekivanog poslovanja stranke, čak i onda kada za takvu transakciju još nisu utvrđeni razlozi za sumnju na pranja novca i financiranja terorizma

26. *države povezane s višim rizikom od pranja novca i financiranja terorizma* jesu države koje, na temelju procjene čimbenika rizika iz Glave II. ovog Pravilnika, predstavljaju viši rizik od pranja novca i financiranja terorizma. Pojam uključuje, ali nije ograničen na, visokorizične treće države za koje su identificirani strateški nedostatci u njihovim sustavima sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma iz članka 49. stavka 4. Zakona

27. *predikatno kazneno djelo* je kazneno djelo definirano odredbama članka 4. točke 33. Zakona.

GLAVA II.
PROCJENA RIZIKA I UPRAVLJANJE RIZIKOM OD PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA

Članak 3.

Obveznik je dužan prilikom procjene rizika i upravljanja rizikom od pranja novca i financiranja terorizma koji je povezan s poslovnim odnosom i povremenom transakcijom uključivati sljedeće:

1. procjenu cjelokupnog poslovanja s obzirom na proizvode i usluge koje nude, vrste i profile stranke, broj i veličinu transakcija i kanale dostave kojima nude usluge strankama

2. dubinsku analizu stranke, uključujući i početnu dubinsku analizu izrađenu prije uspostavljanja poslovnog odnosa ili izvršenja povremene transakcije, čiju razinu i vrstu obveznik donosi na temelju nalaza i procjene cjelokupnog poslovanja

3. cjelovito razmatranje i pregled rizika povezanog s određenim poslovnim odnosom i povremenom transakcijom, uključujući i dodatne mjere dubinske analize stranke i cjelokupne informacije kako bi se utvrdili i identificirali svi relevantni čimbenici rizika i

4. redovito ažuriranje i revidiranje izrađenih procjena rizika, nadziranje transakcija i po potrebi ispitivanje izvora sredstava te kontrola i pregled izrađenih procjena rizika s ciljem utvrđivanja promjene rizika poslovnog odnosa.

Dubinska analiza stranke

Članak 4.

(1) Prije uspostavljanja poslovnog odnosa ili izvršenja povremene transakcije obveznik je dužan primijeniti početnu dubinsku analizu stranke.

(2) Početna analiza iz stavka 1. ovog članka uključuje najmanje mjere utemeljene na rizicima sa ciljem:

1. identificiranja stranke i, kad je primjenjivo, stvarnog vlasnika ili zakonskih zastupnika stranke

2. provjere identiteta stranke na temelju pouzdanih i neovisnih izvora i, kad je primjenjivo, provjere identiteta stvarnog vlasnika stranke radi sigurnog utvrđenja

3. utvrđivanja svrhe i predviđene prirode poslovnog odnosa.

Cjeloviti pregled rizika poslovnog odnosa ili povremene transakcije

Članak 5.

(1) Obveznik je dužan prikupiti dovoljno informacija kako bi osigurao identifikaciju svih relevantnih čimbenika rizika, uključujući primjenu dodatnih mjera dubinske analize stranke, kada je potrebno.

(2) Čimbenike rizika obveznik je dužan procijeniti i stvoriti cjeloviti pregled rizika povezanog s pojedinačnim poslovnim odnosom i povremenom transakcijom.

Procjena rizika od pranja novca i financiranja terorizma

Članak 6.

(1) Procjena rizika od pranja novaca i financiranja terorizma sastoji se od:

1. identifikacije rizika od pranja novca i financiranja terorizma i

2. procjene rizika od pranja novca i financiranja terorizma.

(2) Obveznik je dužan prilikom identificiranja rizika od pranja novca i financiranja terorizma voditi se sljedećim čimbenicima rizika:

1. čimbenicima rizika stranke

2. čimbenicima rizika država i geografskih područja

3. čimbenicima rizika proizvoda, usluga i transakcija

4. čimbenicima rizika u kanalima dostave.

(3) Obveznik je dužan, kada je to moguće, informacije o čimbenicima rizika od pranja novca i financiranja terorizma prikupiti iz različitih izvora, bilo da im pristupa pojedinačno ili kroz komercijalno dostupne mehanizme ili baze podataka u kojima su objedinjene informacije iz nekoliko izvora.

(4) Obveznik je dužan odrediti vrstu i broj izvora podataka koji sadrže informacije i podatke o čimbenicima.

(5) Izvori informacija koje je obveznik dužan uzeti u obzir prilikom određivanja izvora iz stavka 4. ovog članka su:

1. nadnacionalna procjena rizika od pranja novca i financiranja terorizma Europske komisije

2. nacionalna procjena rizika od pranja novca i financiranja terorizma

3. strateške objave i upozorenja državnih tijela te obrazloženja koja se daju uz relevantne propise

4. smjernice, okružnice i informacije nadležnih tijela te obrazloženja odluka o izrečenim kaznama

5. izvještaji o prijetnjama, upozorenja i tipologije te ostale informacije Ureda i tijela kaznenog progona

6. informacije dobivene u sklopu početne dubinske analize stranke.

(6) Obveznik može uzeti u obzir i druge relevantne izvore informacija poput:

1. vlastitih saznanja i stručnog iskustva

2. informacija udruženja obveznika o tipologijama i informacijama o rizicima u nastajanju

3. informacija civilnog društva o indeksima korupcije i druge izvještaje o državama

4. informacija međunarodnih tijela zaduženih za određivanje standarda o izvještajima o međusobnoj procjeni ili neobvezujućim crnim listama

5. informacija iz vjerodostojnih i pouzdanih javnih izvora i medija

6. informacija iz vjerodostojnih i pouzdanih komercijalnih organizacija, kao što su izvještaji o rizicima i

7. informacija statističkih organizacija i akademske zajednice.

Čimbenici procjene rizika

Članak 7.

(1) Obveznik je dužan internim aktom propisati čimbenike rizika koje će koristiti i primjenjivati. Prilikom definiranja čimbenika rizika obveznik je dužan razmotriti najmanje čimbenike rizika iz ovog Pravilnika i Zakona. Čimbenici rizika propisani ovim Pravilnikom ne predstavljaju konačnu listu čimbenika rizika te se isti razmatraju u skladu s okolnostima pojedinog slučaja.

(2) Prilikom procjene rizika pojedinačnog poslovnog odnosa ili povremene transakcije obveznik nije dužan identificirati sve čimbenike rizika propisane ovim Pravilnikom, već one koji su relevantni za pojedini poslovni odnos ili povremenu transakciju.

(3) Obveznik je dužan usvojiti cjeloviti pristup riziku koji je povezan s okolnostima pojedinog poslovnog odnosa ili povremene transakcije te uzeti u obzir da postojanje izoliranih čimbenika rizika nužno ne povisuje ili snižava kategoriju rizika, osim u slučaju iz članka 44. Zakona.

Čimbenici rizika stranke

Članak 8.

(1) Obveznik je dužan prilikom identifikacije rizika povezanog sa strankom i stvarnim vlasnikom stranke razmotriti rizike povezane s njihovim poslovanjem ili profesionalnom djelatnošću, ugledom te prirodom i ponašanjem.

(2) Čimbenici rizika povezani s poslovanjem ili profesionalnom djelatnošću stranke ili stvarnog vlasnika stranke koje je obveznik dužan razmotriti su sljedeći:

1. je li stranka ili stvarni vlasnik stranke povezan sa sektorima koji su izloženi višem riziku korupcije, primjerice, građevinski sektor, farmaceutski sektor, sektor zdravstvene zaštite, trgovina oružjem i obranom, industrija vađenja minerala ili sektor javne nabave

2. je li stranka ili stvarni vlasnik stranke povezan sa sektorima koji su izloženi višem riziku od pranja novca i financiranja terorizma, primjerice, poslovi prijenosa novčanih sredstava, kockarnice ili trgovci plemenitim metalima

3. je li stranka ili stvarni vlasnik stranke povezan sa sektorima koji uključuju značajne iznose gotovine

4. u slučaju kada je stranka pravna osoba ili subjekt iz članka 26. stavka 1. Zakona, koja je svrha njihova osnivanja, primjerice, koja je priroda njihova poslovanja

5. je li stranka ili stvarni vlasnik stranke politički izložena osoba ili postoje druge relevantne veze s politički izloženom osobom

6. je li stranka ili stvarni vlasnik stranke na drugoj istaknutoj javnoj funkciji ili se radi o osobi koja bi mogla zlouporabiti svoj položaj za stjecanje vlastite koristi, primjerice članovi istaknutih sportskih tijela s ovlastima za odlučivanje ili pojedinci koji mogu utjecati na izvršnu vlast ili druge donositelje odluka

7. je li stranka pravna osoba za koju vrijede zahtjevi u pogledu objave podataka kojima se osigurava da pouzdane informacije o stvarnom vlasniku stranke budu javno dostupne, primjerice dionička društva čije su dionice uvrštene na burzi

8. je li stranka kreditna ili financijska institucija koja djeluje za vlastiti račun u državi s učinkovitim sustavom sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma i koja je nadzirana u pogledu ispunjenja obveza sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma

9. je li stranka kreditna ili financijska institucija prema kojoj su proteklih godina primijenjene sankcije ili druge mjere od strane nadležnog tijela zbog propusta u ispunjenju obveza sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma ili drugih relevantnih propusta u poslovanju

10. je li stranka tijelo javne uprave ili trgovačko društvo iz države s niskim razinama korupcije

11. je li pozadina stranke ili stvarnog vlasnika stranke u skladu sa saznanjima obveznika o njihovoj prijašnjoj, postojećoj ili planiranoj poslovnoj aktivnosti, prihodu poslovanja, izvoru sredstava i imovine stranke ili stvarnog vlasnika.

(3) Čimbenici rizika povezani s ugledom stranke ili stvarnog vlasnika stranke koje je obveznik dužan razmotriti su sljedeći:

1. postoje li nepovoljni izvještaji pouzdanih i vjerodostojnih medija ili drugih izvora informacija o stranci ili stvarnom vlasniku stranke, primjerice navodi o kaznenim djelima ili povezanosti s terorizmom ili financiranjem terorizma. Pritom nije neophodno da je za te protupravne radnje donesena pravomoćna presuda

2. je li, zbog upravnih ili kaznenih postupaka ili navoda o terorističkoj aktivnosti ili financiranju terorizma, imovina stranke, stvarnog vlasnika stranke ili bilo koje osobe za koju se zna da je s njima usko povezana bila zamrznuta ili obveznik ima osnove za sumnju da je bila zamrznuta

3. ima li obveznik saznanja da su stranka ili stvarni vlasnik stranke bili prijavljeni Uredu zbog sumnjivih transakcija i

4. ima li obveznik druge informacije o integritetu stranke ili stvarnog vlasnika stranke koje je prikupilo tijekom trajanja poslovnog odnosa.

(4) Obveznik mora uzeti u obzir da neki od čimbenika rizika povezani s prirodom i ponašanjem stranke ili stvarnog vlasnika stranke neće biti vidljivi kod uspostave poslovnog odnosa, odnosno mogu se pojaviti nakon što je poslovni odnos već uspostavljen.

(5) Čimbenici rizika povezani s prirodom i ponašanjem stranke ili stvarnog vlasnika stranke koje je obveznik dužan razmotriti su sljedeći:

1. ima li stranka opravdani razlog zbog kojeg ne može pružiti čvrsti dokaz o svom identitetu, primjerice jer se radi o osobi koja traži međunarodnu zaštitu

2. postoji li sumnja u vjerodostojnost ili istinitost identiteta stranke ili stvarnog vlasnika stranke

3. postoji li sumnja da stranka nastoji izbjeći uspostavljanje poslovnog odnosa, primjerice stranka namjerava izvršiti jednu transakciju ili više jednokratnih transakcija iako bi uspostavljanje poslovnog odnosa bilo ekonomski opravdanije

4. je li struktura vlasništva i kontrole stranke složena ili netransparentna i postoji li za to očito poslovno ili pravno opravdanje

5. izdaje li stranka dionice koje glase na donositelja ili ima nominalne dioničare

6. je li stranka pravna osoba ili pravni aranžman koji bi se mogao iskoristiti kao sredstvo za čuvanje imovine

7. postoji li opravdani razlog zbog kojeg je došlo do promjene u strukturi vlasništva i kontrole stranke

8. traži li stranka provedbu transakcija koje su složene, neuobičajeno ili neočekivano velike ili imaju neobičan ili neočekivan tijek bez očite ekonomske ili vidljive pravne svrhe ili poslovnog opravdanja

9. postoji li razlog za sumnju da stranka nastoji izbjeći pragove iz članka 16. stavka 1. točke 2. i točke 3. i članka 61. stavka 1. Zakona

10. traži li stranka nepotrebne ili nerazumne razine tajnovitosti, primjerice oklijeva u pružanju informacija potrebnih za provedbu dubinske analize ili pokazuje znakove prikrivanja prave prirode svojeg poslovanja

11. jesu li dane informacije o izvoru imovine ili izvoru sredstava stranke ili stvarnog vlasnika stranke razumljive i uvjerljive, primjerice izvor sredstava potječe od plaće, nasljedstva ili ulaganja

12. koristi li se stranka proizvodima i uslugama koje je ugovorila u skladu s očekivanjima pri uspostavi poslovnog odnosa

13. bi li se potrebe stranke koja je nerezident mogle na bolji način drugdje ispuniti i postoji li očito ekonomsko i pravno opravdanje za vrstu transakcije koju stranka traži i

14. je li stranka neprofitna organizacija čije bi se aktivnosti mogle zlouporabiti za potrebe financiranja terorizma.

Čimbenici rizika država ili geografskih područja

Članak 9.

(1) Obveznik je dužan prilikom identifikacije rizika povezanog s državama i geografskim područjima razmotriti rizike povezane s državama u kojima stranka i stvarni vlasnik stranke:

1. imaju svoja sjedišta ili prebivališta

2. imaju glavno mjesto poslovanja i

3. imaju relevantne osobne ili poslovne veze.

(2) Obveznik je dužan uzeti u obzir da priroda i svrha poslovnog odnosa često mogu biti odlučujući faktor relativne važnosti pojedinačne države i geografskih čimbenika rizika, primjerice:

1. kada su sredstva koja se upotrebljavaju u poslovnom odnosu ostvarena izvan Republike Hrvatske, razina predikatnih kaznenih djela i učinkovitosti pravnog sustava druge države može biti važan čimbenik

2. kada su sredstva primljena iz država ili poslana u države za koje se zna da u njima djeluju terorističke skupine, obveznik je dužan razmotriti u kolikoj mjeri to može izazvati sumnju, a na temelju saznanja društva o svrsi i prirodi poslovnog odnosa

3. kada je stranka kreditna ili financijska institucija, obveznik je dužan uzeti u obzir primjerenost sustava sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma države i učinkovitost nadzora sprječavanja pranja novca i financiranja terorizma u toj državi